

В І Д Г У К
офіційного опонента на дисертацію
Франчук Олександри Юріївни

«Діалог у глибинній корекції майбутнього психолога»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата
психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та
вікова психологія

Гуманістичні орієнтири підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ пов'язані з провідними принципами оптимізації освіти, невід'ємним складником яких є діалог. Він вважається ключовим у розбудові теоретико-методологічних засад наукового пошуку в розробці психолого-педагогічних досліджень, спрямованих на розробку сучасних методів пізнання психіки суб'єкта. Вдосконалення системи професійної підготовки майбутнього психолога залишається пріоритетним завданням у системі освіти дорослих.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та емпіричному дослідженні діагностико-корекційних можливостей діалогу в активній соціально-психологічній підготовці майбутнього психолога. На основі психодинамічної теорії та відповідної методології визначено об'єкт та предмет дослідження.

Методи дослідження відповідні сутності психічного, що охоплено метою дисертації, завданнями, визначенням об'єкту та предмету. Матеріал дисертації свідчить про досягнення мети дослідження та реалізацію поставлених завдань. Теоретичні та практичні напрацювання у глибинному пізнанні психіки дозволили правильно визначити концептуальні положення дисертаційного дослідження.

Вагомим є дослідження глибинного формату діалогу, що здійснено у дисертації на основі структурно-семантичного аналізу психокорекційних занять за методом активного соціально-психологічного пізнання (АСПП).

У роботі *представлено* основні напрями вивчення діалогу (інформаційний, лінгвістичний, прагматичний і психологічний), аналіз яких уточнив системні відношення між відповідними його аспектами; *здійснено* порівняльний аналіз принципів АСПП та продуктивного діалогу; емпірично

доведено, що внутрішня суперечливість психіки (особистісна проблема) суб'єкта потребує глибинного пізнання, яке об'єктивує її латентні чинники, що відповідають вимогам вірогідності за умов спонтанної самовізуалізації учасників АСПП. Робота доводить необхідність «оживлення» презентантів, яка відбувається у діалогічній взаємодії (П.↔Р) та каталізується запитаннями психолога. Діалогічна взаємодія компенсує монологічність академічних засобів підготовки майбутніх психологів, що є можливим за умов безпосереднього проходження груп активного соціально-психологічного пізнання з метою власної особистісної психокорекції, яка оптимізує професійне становлення майбутнього психолога.

Структура роботи вирізняється логічністю та доказовістю. Вибіркова сукупність є достатньою для забезпечення достовірності результатів. Ґрунтовний теоретичний аналіз проблеми, комплексне використання апробованих методів і психодіагностичних методик, адекватних меті, об'єкту, предмету та завданням дослідження підтверджують надійність та вірогідність отриманих результатів.

У першому розділі дисертації здійснено аналіз заявленої у роботі проблеми в основних наукових школах та їхніх теоретичних поглядах на категорію: «діалогу» та функції «діалогічної взаємодії». У форматі психодинамічної парадигми наголошується, що діалог виступає основою групової взаємодії АСПП. Він знаходить вияв у діалогічній взаємодії зорієнтованій на пізнання психіки в її цілісності. Дисертація вміщує структурно-семантичний аналіз діалогічної взаємодії у психокорекційній практиці активного соціально-психологічного пізнання (в процесі аналізу комплексу тематичних малюнків). У рецензованій роботі визначена специфіка глибинного пізнання психіки суб'єкта у відповідності з психодинамічною теорією та відповідною методологією. Узагальнено позиції психодинамічної парадигми стосовно вивчення проблеми діалогу як напрямку пізнання психічного в його цілісності та розкрито інструментарій щодо особистісної корекції майбутнього психолога.

У другому розділі дисертанткою представлено аналіз теоретико-методологічних досліджень заявленої у дисертації проблеми із врахуванням принципу додатковості, що реалізується в пізнанні цілісності психіки у вигляді двох принципів, а саме: принцип «невід'ємності сфер свідомого й несвідомого» та принцип «із іншого». Така методологічна позиція визначає орієнтири психолога щодо оптимального ведення діалогічної взаємодії у форматі психодинамічної парадигми. У дисертації розкрито сутність особистісної проблеми суб'єкта, яка підлягає корекції у процесі діалогічної взаємодії психолога з респондентом, зокрема, звертається увага на вияв у поведінці майбутніх психологів самодепривації та мазохізму – як найбільш випуклих та таких, що синтезують сутність досліджуваного феномену. Робота центрує увагу на феномені внутрішньої суперечності психіки суб'єкта, що створює передумови для виникнення особистісної проблеми. Особливої значущості набуває діагностико-корекційна система АСПП, яка підпорядкована законам позитивної дезінтеграції та вторинної інтеграції психіки на більш високому рівні психічного розвитку. Обґрунтовано, що саме довербальний (домовний) перинатальний досвід архетипно універсалізує малюнкові сюжети, робить їх зрозумілими для людей загалом. Архетипна сутність психічного сприяє ефективності ведення діалогічної взаємодії (П.↔Р.) з використанням візуалізованих презентантів (моделей), які у процесі їх «оживлення» набувають посередницьку функцію в пізнанні цілісної психіки. Доводиться, що у діагностико психокорекційному процесі діалогічна взаємодія зорієнтовує учасника АСПП не на сюжет ситуації, а на *сміслові процеси* пізнання яких узгоджується з вимогами психодинамічної парадигми (с. 87). Діагностика динаміки самозмін випукло представлена в структурно-семантичному аналізі, який доводить наявність наступних аспектів змін: загально-особистісні, індивідуалізовані та професійно-інструментальні.

У третьому розділі аналіз емпіричного матеріалу дозволив дисертантці поставити акцент на значущості діалогічної взаємодії в глибинному пізнанні

психіки за умов її відповідності методологічним вимогам психодинамічної парадигми. У глибинно-корекційному процесі майбутній психолог має змогу оволодіти основами ймовірнісного прогнозування, процесуальної діагностики в єдності із корекцією. Опанування майбутнім психологом діалогічною взаємодією у системі «П.↔Р.» носить як методологічно обґрунтований так і індивідуалізовано-неповторний характер. Результативність проходження майбутнім психологом АСПП ґрунтується на розвитку здібностей емпатії, сензитивності, саморефлексивності та набутті особистісної гармонійності, що передбачає розв'язання особистісних проблем (внутрішніх суперечностей) та має вияв в зростанні показників як дорослості так і зрілості на засадах ослаблення автоматизованих форм захисту, що посилює загальну захищеність особи та її професійну адаптивність. Основні корекційні результати мають вияв у гармонізації психіки. Індивідуалізовані результати проходження майбутніми психологами психокорекції за методом активного соціально-психологічного пізнання полягають у розкритті критеріїв розуміння глибинно-індивідуалізованих витоків особистісних проблем. Саме тому, проходження майбутнім психологом глибинної корекції забезпечує оптимізацію особистісних характеристик та упереджує психічне вигорання як і особистісно-професійну невідповідність.

Робота пов'язана з дослідженнями як вітчизняних, так і закордонних вчених, що й складає науково-теоретичні здобутки дисертації. Дисертаційне дослідження відповідає критеріям екологічної валідності у плануванні та здійсненні його основної емпіричної частини на живому феномені психічного за дотримання необхідних передумов спонтанності і невимушеності поведінки суб'єкта та процесуальної діагностики, орієнтованої на внутрішній порядок психіки респондента. Саме така орієнтація лежить в основі активного соціально-психологічного пізнання (АСПП), що спирається на взаємозв'язки свідомого і несвідомого. Метод АСПП, що покладено в основу рецензованої дисертаційної роботи сприяє

вияву активного характеру діалогу, які обумовлюють формування психіки. Емпірика АСПП пройшла належний якісний (структурно-семантичний аналіз) та кількісний (формалізовано тестовий) аналіз, що доводить результативність даного дисертаційного дослідження. Таким чином, перевірка гіпотези та розв'язанню поставлених задач сприяли адекватно визначенні дисертанткою методи дослідження діалогу в його констатувальній та формувальній частинах.

Результати дослідження сприяють розширенню можливостей фахової підготовки майбутніх психологів, поглибленню інструментальних аспектів глибинного пізнання психіки суб'єкта. Висновки відображують спрямованість дисертації на оптимізацію діалогічної взаємодії психолога з респондентом, що каталізує розвиток умінь, здійснення процесуальної діагностики в єдності з психокорекцією.

Теоретичні та емпіричні результати дослідження доповнюють зміст навчальних дисциплін: «Основи діалогічної психокорекції», «Психологічне консультування». Матеріали дисертації можна використовувати у процесі проведення практичних занять зі студентами психологічних спеціальностей та слухачами факультету підвищення кваліфікації і перепідготовки кадрів з фаху «Практична психологія».

Дисертаційну роботу написано грамотно, на високому орфографічно-стилістичному рівні. Використана у роботі наукова термінологія переважно є загальновизнаною, стиль викладення результатів проведених теоретичних і практичних досліджень є адекватним поставленим завданням.

Автореферат відповідає змісту дисертаційної роботи, написаний грамотно відображенням основних концептуально важливих та емпірично обґрунтованих здобутків. Оформлення дисертаційної роботи та автореферату відповідає вимогам щодо дисертаційних досліджень.

Поряд з вищезазначеними науковими гідностями дисертації О. Ю. Франчук «Діалог у глибинній корекції майбутнього психолога» можливим є її удосконалення, зокрема:

1. Бажано було б більш чітко розуміти умови діалогічного «оживлення» презентанта у діагностико-психокорекційному процесі.

2. Робота б лише виграла за рахунок більшої конкретизації проблем діалогу у груповому процесі пізнання психічного.

Актуальність поставлених та розглянутих завдань, обсяг дослідження, його теоретична і практична цінність отриманих результатів у дисертаційній роботі О. Ю. Франчук «Діалог у глибинній корекції майбутнього психолога» відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року №567 до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія.

Актуальність розглянутих завдань, а також науковий рівень, новизна та практична значущість проведеного дисертаційного дослідження дає підстави вважати, що Франчук Олександра Юріївна заслуговує на присвоєння їй наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія.

Офіційний опонент:

кандидат психологічних наук, доцент
кафедри практичної психології Кіровоградського
державного педагогічного університету імені
Володимира Винниченка

Л. Я. Галушко

Проректор з наукової роботи

С.П.Михида

